

TOEN DE LIEFDE IN CILIE'S LEVEN KWAM

Cilie groeide op tot een mooie jonge vrouw. En niet te vergeten: ook een slimme vrouw. Ze wist alles van de planten en de dieren van het veld. Als ze in alle stilte in de vroege ochtend door de nevels van het veld gleeed, wist ze dieren van nabij te benaderen, die gewoon waren de mens op grote afstand te houden. Een paartje slagduiven, ooit gekregen van de rentmeester van de Hollandsche Compagnie, werd het begin van een kleine vlucht, die haar volgde als ze door de velden liep. Als ze zingend thuis kwam, of haar schoonste liederen prijs gaf in de stilte van de avond, ergens ver in het veld, dan vlogen de duiven als op het ritme van haar zang hoog en laag, links en rechts, als werden ze door haar gedirigeerd als een orkest. Een mooie verstandige jonge vrouw wordt opgemerkt door jonge mannen. Zo gaat dat in het leven. En dat moest ze zelf ook nog wel even leren. Toen ze op een warme zomermiddag na een zwempartij zich afdroogde aan de oever van het Riegmeer, gekleed als eva voor de zondeval, zoals ze als kind in Suriname en Afrika gewend was geweest te zwemmen en spelen in het water, hebben we haar maar snel duidelijk gemaakt dat dit niet meer kon. Ze zag eruit als een Griekse godin, maar anderen die het zagen verbonden het weer met hekserij, waarbij men naakt placht te dansen. Sommige mensen halen ook overal het kwaad bij, in plaats van het te koppelen aan de onschuld van een jonge vrouw, die nieuwe grenzen in haar leven moet leren verkennen.

Ik heb me vaak afgevraagd hoe het met haar zou gaan, als ze verkering zou krijgen, trouwen zou, en misschien ergens anders zou gaan wonen. Wat zou je je schoonzoon allemaal moeten vertellen over je verleden, en dat van zijn vrouw? Welke man zou goed voor haar zijn? Alsof je daar als ouders wat over te zeggen hebt. De kinderen regelen dit vooral zelf, en welke ouders dit echt zelf in de hand willen hebben, moeten heel wat liefdeloosheid toepassen om hun zin te krijgen. Maar dat Cilie met een jonge dokter thuis zou komen, dat had ik nooit verwacht, in een turfveld vol arbeiders. Hij heette jonker Allard Bentinck, was een jonge medische student en beginnend arts, en was nog van adel ook. Of hij haar hart, of zij de zijne had betjoend (= betoverd) is mij niet duidelijk, maar dat ze allebei helemaal weg van elkaar waren, en elkaar al wat langer kenden, toen hij voor het eerst bij me thuis kwam, dat is wel zeker. Het was een aardige jongen, met een goed verstand. Ik maakte me daar zorgen over. Hij moest toch begrijpen dat zijn familie tegen hun verkeren zou zijn? Zou hij echt zijn hele erfenis op het spel willen zetten voor een meisje, voor een vrouw, die hij toevallig had ontmoet tijdens een bezoek aan het veen? Of was het hem om een snel avontuur te doen, waar zijn ouders dan natuurlijk niets van hoefden te weten? Als pleegvader maakte ik mij zorgen. Cilie had zo vaak moeten verliezen waar ze van hield. Ik wilde haar hart niet laten breken voor iemand die alleen op haar eer uit was, en haar naam besmeurd achter zou laten. Maar ik wilde aan de andere kant ook geen spelbreker zijn, als mijn Cilie de liefde van haar leven had ontmoet.

“Gekleed als Eva voor de zondeval”.

Ik besloot Allard te confronteren met de houding van zijn familie, al zou hij dat vast niet leuk vinden. “Mijnheer”, zo begon ik, met een ernstige blik, “wat is uw bedoeling met uw herhaalde bezoeken aan mijn pupil? Ik weet dat gij behoort tot een familie die een wettige verbintenis van een harer leden met een burgermankind, als een diepe vernedering zou aanmerking, en dat gij dus betrekkelijk Cilie plannen moet koesteren, die niet overeenkomen met de verwachtingen die uw aanzoeken bij haar zullen hebben opgewekt...” Allard reageerde als een gebeten hond: “Jansen”, zo noemde hij me “Ik verzoek u voorzichtig te zijn met uw uitdrukkingen, want ik ben nooit gewoon geweest, dergelijke voor mijn eer en karakter honende uitdrukkingen ongestraft aan te horen!” “Ik sprak als ik denk Jonker Allard”, zei ik weer, “en ik heb te lang in de wereld verkeerd, om niet te weten wat gewoonlijk de gevolgen zijn van dergelijke ongewenste verbintenissen.” Allard: “Maar wanneer ik zeg, dat uw onderstelling ten mijnen opzichte geheel vals zijn.....” Ikke: “Wil dat zeggen, dat jonker Allard Bentinck in alle oprechtheid de hand zoekt te verkrijgen van een meisje, zonder vermogen, zonder stand, zonder lidmaatschap van een kerk en .....” “Nou” zei Allard, “spreek uit wat u bedoelt!” “Een vrouw zonder naam.....” “Zonder naam?” vroeg Allard, “u bedoelt: zonder een naam die door de wereld wordt geëerbiedigd. En als ik u nu eens vertel dat ik vrij ben van alle vooroordelen, die lieden van mijn stand gewoon zijn te hebben, en dat ik bij het zoeken van een vrouw alleen te rade ga bij mijn hart?” “Hoe weet gij dat uw hart u niet bedriegt?” vroeg ik. “En los daarvan, al waart ge ervan overtuigd dat Cilie is, wat zij u toeschijnt te zijn, dan zoudt gij u toch driemaal bedenken om toe te slaan.” “Dat denkt u maar”, zei Allard, “maar uw veronderstelling is vals!”

De jongeman had mijn hart gestolen, al wilde ik hem dat niet te snel laten merken. Hij leek oprecht van Cilie te houden, en wilde alle contacten met zijn familie voor haar op het spel zetten. Ik beloofde hem dan ook dat ik de geheimen van Cilie's geboorte aan hem zou onthullen. En ik twijfelde er volstrekt niet aan, of hij zou dan volledig tot de conclusie komen dat ze nooit deel uit zou kunnen maken van zijn familie. Zou hij met Cilie trouwen, dan zou hij moeten breken met al zijn bloedverwanten. Ik moest ook wel wat meer vertellen over haar. Allards goede verstand deden me ook zorgelijk zijn, omdat hij vragen stelde die me in moeilijkheden konden brengen. Natuurlijk wilde hij een en ander weten over Cilie's achtergronden. Dat hoort erbij als je met elkaar verkeert, en het wordt serieus. Maar als ik hem het hele verhaal zou vertellen, dan zou ik in grote problemen kunnen komen. Ik besloot dan ook een verhaal op te dissen wat wel enigszins klopte met zaken waar hij al wat van wist, maar wat de zaken net weer in een wat ander licht zou stellen, en geen geheimen zou verklappen die in stilte bewaard zouden moeten blijven. Op de een of de andere manier maakte ik hem achterdochtig, wat ik ook probeerde, en ik kreeg de indruk dat dit ook doorwerkte in mijn gesprekken met mijn lieve Cilie. Ze heeft me altijd door en door vertrouwd, maar sinds Allard allerlei vragen begon te stellen, leek er enige afstand tussen ons te komen. Maar wat moest ik anders? Als ik Allard de hele waarheid zou vertellen, wat zou hij daar dan mee doen? Cilie's familie kon nog altijd een en ander opeisen, en haar in een weeshuis stoppen. Ze zouden mij helemaal nergens in stoppen. Ik zou gewoon opgehangen worden.

Allard heeft nog enkele malen een bezoek gebracht aan Cilie. Tenminste, voor zover ik dat weet. Ik zal natuurlijk lang niet alles geweten hebben, maar ik heb hem zeker driemaal bij mij thuis gezien. Ik probeerde hartelijk tegen hem te zijn, maar wat ik ook probeerde, het was alsof er een muur tussen mij en Allard was opgetrokken. Waarschijnlijk heeft zijn familie in het dorp Hoogeveen, waar enige nichten woonden, ook een en ander van de roddels voer mij aan hem verteld, en werd hij steeds meer ervan overtuigd dat ik toch wel een vreselijk mens moest zijn.

(Nu ontbreken er weer enkele bladzijden in het manuscript. Wat stond hier, wat wij volgens een lezer uit het verleden niet zouden mogen weten?)

Allard vertrok, was weg en bleef weg. Cilie was ontroostbaar. Haar lieve Allard zou haar toch niet in de steek gelaten hebben? Er zou wel iets zijn met zijn familie, er zou wel iets zijn met zijn artseneij, er zou wel iets anders kunnen zijn waardoor hij echt niet meer kon komen. Maar hij kwam vast weer, want hij hield oprecht van haar, hield Cilie zich voor. Toen hij echt niet meer kwam, ging Cilie naar het dorp, naar Allards nichten. Wat er precies is gebeurd, is mij niet goed duidelijk geworden, maar ze werd die avond teruggebracht door meester Van Xanten. Ze was besmeurd, begooid, beschimpt, door raddraaiers uit het dorp. Meester Van Xanten had haar opgevangen en bevrijd van haar belagers. Cilie is in de bedstee gestopt, en we hebben haar niet weer gezond

gezien. Ze ijde. Ze huilde. Ze was helemaal kapot. Gebroken, door het verdriet om haar Allard, en de wrede houding van de mensen uit het dorp.

Dagenlang huilde Cilie. Ze leek geestelijk gebroken. Uit wat ze zei, werd me duidelijk dat ze dit voelde als de zoveelste keer dat ze in de steek was gelaten. Haar moeder, haar tante, Sara, alles en iedereen waarvan ze hield en waarop ze vertrouwde, waren weggefallen. Toen Cilie rustiger werd, was ze zo vermoeid dat ze sliep, sliep, alsof er geen ontwaken zou zijn. Op een morgen stond ze op, liep naar het raam en zei: "Allard komt me halen!". Mijn huishoudster en ik, we waren blij dat het huilen en het slapen achter de rug leken, maar we hadden het gevoel dat ze ziek was in haar hoofd. Helemaal ziek van verdriet. Cilie stapte weer in de bedstede, sliep, was tussendoor wel weer op, maar was dan zo zwijgzaam, dat we ons grote zorgen over haar maakten. Dat ging zo door tot die fatale nacht.